

et ge nog
een dat hij
is; maar
ten atheïst
en beslist
God; hij
en of een
olider van
Verlosser
Schrift als
d als in oot-
g van Gods
h, evange-
Hervormd
en iemands
Kerk heeft
geen de

eden dezer
plaatselijke
ot dit Her-
ren. Of ge
f gemeente
Kerk van
ot zeggen,
open weer
de meest
ingen, van
groen. Ge-
misme zoo
er geen
bediening
e werkelijk
zoodat er
stalte der
daarnaast
te geestelijk
e prediking
der Sacra-
waarmede
heidsdien-
schen beide
als met
eenzelfde

etrefte, ver-
de came-
galistische
oorkoning
aangeast
ingewerkt,
nog altoos
formeerde
i, waarnaar
eformeerde
hen boven-
leven der
en belem-
is daarom
iet. Voor
komt het
or de ge-
tening de
btsdragers
e Heren-
nben van
en dia-
eze amts-
niet door
or de ge-
de macht
us naast
a nog een
Kerk met
kerkeraden
ezer Her-
ar getuist
volstrekt
nd beeld,
geestelijke
vaardiging
is daar-
orthodox
onblijkelijk
at uit zoo
gesteld en
is opge-
n onjuist,
te kiezen,
grond van
Hervormde
aring van
eze open-
karakter
ik met al
chijnkerk,
nkerk van
f. Fabius

Kerk be-
nemen van
us uit de
stus, maar
Gemeente
om door
gevangen.
ekt door
enpracht,
penbaring
ewestrif
of helij-
de reden,
ronklijke
a splitsen
ijke insti-
ndt dan
id en haar
erken als
og toopt,
tot haar
instituten
s de eene
getwijfeld
an elkaar
onderlijk
t verschil
Christus
worden
zuiverder
reergeven
ste Kerk
zijn, zelfs
cht toch
en door
aansrecht
dan ook
akt. Zelfs
daarom

zonder aarzeling nog een openbaring van Christus Kerk erkennen. Bij de Hervormde Kerk kan echter van een erkenning van haar bestaansrecht op grond dezer door God gebede pluriformiteit der Kerk geen sprake wezen, omdat de Hervormde Kerk juist tegen deze pluriformiteit lijnrecht ingaat. Ze wil niet een eigen type van het Christendom, niet een zelfstandige kerkelijke organisatie van het licht vertoonen, maar ze wil belijdenisloos en kleurloos zijn. Ze wil de uitwendige eenheid der Kerk handhaven, die de pluriformiteit verbreekt, en ze wil in die eene Kerk allerlei richtingen en geloofsmeeningen vereenigen, die de pluriformiteit juist elk in een eigen kerkinstituut tot uiting en ontwikkeling heeft te brengen. Aan een krachtige, gezonde en natuurlijke ontwikkeling van het geestelijk leven, dat zich in verschillende banen bewegen wil, doet de Hervormde Kerk daarom name- loos veel kwaad, omdat ze al deze vogels van diverse pluimage in één kooi wil opsluiten, al deze heterogene elementen wil dwingen om in één kerkelijk kader saam zich te voegen. Wie een voorstander is van de pluriformiteit der Kerk, moet juist krachtens die pluriformiteit toornen tegen een Kerk, die deze pluriforme ontwik- keling der Kerk kunstmatig beletten wil. Maar al heeft Prof. Fabius daarom vol- komen gelijk, wanneer hij er op wijst, dat deze erkenning van andere Kerken op grond van de door God gewilde pluriformiteit alleen dan gewettigd is, wanneer zulk een Kerk een eigen type vertoont, of wil men, een eigen belijdenis heeft, terwijl de Hervormde Kerk haar kracht juist in de belijdenisloosheid zoekt, toch gaat ook hij zelf te ver, wanneer hij om deze los- lating van den band aan de belijdenis de Hervormde Kerk niet alleen als geheel, maar ook wat haar plaatselijke afdelingen betreft, voor een schijnkerk verklaart. Het synodale instituut, het Genootschap, dat aan de plaatselijke Kerken in 1816 is op- gedrongen en waarin deze Kerken ingelij- dig zijn geworden, mag daarom toch niet met deze plaatselijke gemeenten veren- zelvigd worden. Deze plaatselijke ge- meenten bestonden als Kerken van Christus voordat Koning Willem I dit instituut oprichtte, en ze hebben niet opgehouden te zijn wat ze waren, omdat zij onder de macht van deze Synodale organisatie zijn gesteld. Dat door de fatale werking van dit instituut verschillende van deze plaat- selijke gemeenten zoo ontwaard, verbasterd en tenslotte geheel verwoest zijn geworden, dat zij niet anders dan als schijnkerken kunnen beschouwd worden, stemmen we gaarne toe, en we zullen daarop nog nader terugkomen. Maar dit geldt zeker niet voor elk dezer plaatselijke afdelingen of gemeenten; er bevinden zich onder deze plaatselijke gemeen- ten ook vele, Gods zij dank, waar nog een overblijfsel der genade gevonden wordt, waar de Geest des Heeren nog werkt, waar het Woord en de Sacramenten nog bediend worden, en zulke Kerken voor schijnkerken te verklaren, mogen we niet. Waar nog bij komt, dat men ook niet zeggen kan, dat deze gemeenten geen belijdenis hebben. Al wordt de aloude Belijdenis der Gerefor- meerde Kerken door de Synode der Her- vormde Kerk niet meer gehandhaafd, toch is het niet juist daarom dat deze Belijdenis als een dood kapitaal in den kelder van dit Genootschap ligt opgesloten. Die Belijdenis, hoewel door de Synode onderdrukt, leeft nog altoos in de harten van tal van geloovigen, die tot de Her- vormde Kerk behooren, wordt nog vol- mondig beaamd en beleiden door tal van predikanten en ambtsdragers in deze Kerk en is nog altoos de geloofsuiting van menige gemeente in haar midden.

Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen

In hartelijke dank ontvingen van den Heer Kuiper te Hilversum van T. K. f 1.50 en van G. V. f 1.50.

Dr. J. H. HOUTZAGERS.

Leestafel.

I. JAARBOEK TEN DIENSTE VAN DE GEREFOR- MEERDE KERKEN IN NEDERLAND 1919 onder Redactie van de predikanten G. DORCKES en J. C. RULLMANN. DREDE JAARGANG Oosterbaan en Le Comite, Goes.

Onze Redactie ontving ter aankondiging van dit JAARBOEK 'n ingezonden exemplaar. Er moeten ook nog gecantoreerde exemplaren van bestaan. De heeren DORCKES en RULLMANN, die als redacteuren van deze periodiek hun sporen ver- diend hebben, leverden ook dit jaar een be- trouwbare gids. Ouder moet worden zij voor noodige verbeteringen in sommige mededeelingen en riepen daartoe de hulp in van den heer L. BUIJSER te Goes.

Na den KALENDER met gedrukte en plaats voor geschreven aantekeningen, alphabetische NAAMLIJSTEN van de Kerken en van de Predi- kanten en een NECROLOGIE van Predikanten sedert 1834.

Volgt de Rubriek STATISTIEK. Redactie en Uitgever hadden weer gepoogd deze rubriek nauwkeurig en volledig te maken. Zij hebben dit doel nagejagd als jagers de vangst van het haas. Dan, ook nu was dit 'n kwaad vangen, want enkele Kerken bleken weer onwettig op het stuk van bericht-zending omtrent statistische mededeeling. Deze onwettigen staan in het JAARBOEK met een f getekend.

Naar de Provincies geordend, vindt men in deze Statistiek onze Kerken met al de op haar instituut leven betrekking hebbende cijfer- groepingen.

De RECAPITULATIE, op grond van de verstrekte cijfers wijst aan: 703 Kerken, 549 Predikanten, 205 Vacaturen, 457764 Zielen en 217134 Bel-Leden. Ook vindt men hier (p. 261) vermeld een vijftal Predikanten die buiten vaste bediening staan. Van die vijf weet ik alleen, dat Dr. E. Th. PLOOS van AMSTEL, Ruychstraat 61 te Amsterdam, gaarne bereid is in vacaturen op te treden.

Na de STATISTIEK krijgt men de rubriek ZENDING. Eerst die op MIDDEN-JAVA met haren Medi- schen Dienst en Opleidingscholen, dan die op SOMBA, en ten slotte die onder de JODEN.

Het Statistisch Overzicht (p. 263) geeft deze cijfers: Mission. Dienaren 10. Getal posten 78. Gedoopten 3352. Belijdenende leden 1635.

De derde rubriek: OPLEIDING.

Aan onze THEOLOGISCHE SCHOOL te KAMPEN zijn thans ingeschreven 58 studenten, aan onze VRIJE UNIVERSITEIT voor de Theologie 99.

Kerken, die een proponent als spreker be- geeren, kunnen zich daartoe wenden tot het Bestuur der Theol. Faculteitsvereniging te Amsterdam, Keizersgracht 162.

Voor KAMPEN vind ik een dergelijk adres niet vermeld. Waarschijnlijk zal echter Prof. Dr. A. G. HONIG, thans Rector der School, wel inlichtingen geven.

Ten slotte een overzicht van de BUITENLAND- SCHE KERKEN.

Volgen: DE CHRISTELIJKE PERS, ONDERWIJS, VEREENIGINGEN EN STICHTINGEN VAN BARM- HARTIGHEID.

De waarde van dit JAARBOEK wordt ook nu weer verhoogd door het KERKELIJK OVER- ZICHT 1918 van de hand van den Redacteur J. C. RULLMANN.

De droeve lectuur van 12 In Memoriam's doet gedenken aan de in 1918 gestorven predi- kanten B. F. V. MAAS, Prof. Dr. P. A. E. SILLEVIS SMIT, W. A. VROUW, P. WARMEN- HOVEN, N. J. ENGBERTS, J. C. C. VOIGT, M. J. DIJK, A. VAN DE ZANDEN, G. H. ELZENGA, J. H. V. D. LICHT, C. H. ELZENGA, K. V. D. BEEK.

Als losse bijlage zijn aan deze IN MEMORIAM's toegevoegd de portretten.

Dr. RULLMANN, onze specialist op het gebied der Bibliographie, zorgde voor een OVERZICHT, afgesloten 2 Dec. 1918, van wat in onze Chr. literatuur is geschreven.

Dit veelzins voortreffelijk JAARBOEK mag in geen onzer Kerkeraad-Kamers ontbreken, maar ook zullen kerkleden die buiten het ambt staan, goed doen het zich aan te schaffen. Het kerkelij- meelevens, ook wat het uitwendige betreft, met eigen en andere plaatselijke Kerken kan er zoo door gesterkt.

2. ALMANAK VAN HET STUDENTENCORPS 'FIDES QUARRIT INTELLECTUM' VOOR HET JAAR 1919. Kampen, Ph. Zalsman, 1918.

Ook deze Studentenalmanak is tijdig versche- nen en ziet er, de tijdsomstandigheden in aan- merking genomen, lang niet slecht uit.

Als die van het Studentencorps onze VRIJE UNIVERSITEIT begint en eindigt deze Almanak van het Studentencorps onze THEOLOGISCHE SCHOOL met 'n Kalender en met Advertenties.

Daartusschen als eerste rubriek: THEOLO- GISCHE SCHOOL van de 'Gereformeerde Kerken in Nederland. Uit het KORT VERSLAG van de Th. S. over den cursus 1917/1918 blijkt, dat er voor de eerste maal 14 studenten werden ingeschreven, zoodat het getal tot 48 opklom. Verder vermeldt dit verslag, dat Prof. LINDB- BOOM op 19 Dec. zijn hoogleraarsambt neer- legde en het rectoraat overdroeg aan Prof. BOUWMAN, die onzen in den dienst verrijden- strijder een hartelijk woord van afscheid toe- sprak. Op dienzelfde dag aanvaardde Dr. S. GREYDANUS, als opvolger van Prof. LINDBOOM, het hoogleraarsambt aan de Theol. School. De kort daarna ingetreden zware krankheid van den emeritus-hoogleraar wordt vermeld, en zijn herstel met dankbaarheid herdacht.

De tweede Rubriek: STUDENTENCORPS 'FIDES QUARRIT INTELLECTUM' opent met een photo van den SENAT van dit Corps en zijn VAAN- DELDEKAGER en biedt verder alles wat op het Corps betrekking heeft. Onder dit alles zijn ook voor buitenstaanders van belang de hier vol- gende citaten uit het VERSLAG van den Abacis- Corpus.

«Met de onverkalkteheid der jeugd stelt (het corps) den laatste tijd zijn gemoed open voor de groote stemmen, die uit de wereld om ons heen en in het bijzonder uit de studentenwereld ons toeklinken».

«Het nieuwe leven in ons openbaard zich aan ons, wel in de teederheid, maar ook met de frische kracht van het jonge».

«Het was een jaar van bewustwording en nieuw leven».

Men merkt hier een gelijk verschijnsel als bij het Studentencorps der VRIJE UNIVERSITEIT. MENGELWERK is de derde Rubriek.

Vooraf twee IN MEMORIAM'S.

Het eerste is gewijd aan Dr. G. ELZENGA, het tweede met portret aan den Student ALBERT VAN ENK.

Volgen drie versjes van echt religieuze ont- roering. Dan een vers wat lange, maar toch niet ongeslaagde en goed gestileerde meditatie over Efeze 1: 7. Daarna proza-stukken en versjes van ander genie.

Eerst, wanneer ik het wel begrijp, het als allegorie bedoelde, in 'verevondigde spelling' geschreven LICHTEZIG, waarmee de auteur zich als lang niet slecht prozastof doet kennen. Dan het jolige versje: FLUITEN; het toekomstige huwelijks-geluk zoo echt menscheijk, mooi uit- zingend: DROOMBEELD; het de planten-ziel wel wat heel sterk poetiseerende, maar wat als i lencia poetica er wel mee door kan, stemmings- wekkend: WAT DOEN DE BOOMEN IN DE SCHEMERING?

Verder een, van scherpe ziening getuigende eigen deernis-ontroering in nieuwe-tal mooi uitend, beloftevol prozastuk: FRAGMENTEN van door den auteur ingevoeld levensleed van Fran- sche vluchtelingen.

Tenslotte het versje: AAN HAAR, waarin de weedom van jonge liefde passend geëncadreerd is in versomberd natuur-leven.

Met dit MENGELWERK hebben de studenten onzer Theologische School getoond, dat s'het werkland vinden in hun Corps van de vraag naar een meer ernstige opvatting der levens- roeping van den Student' zoodat er ook staat in het hierboven door mij genoemd VERSLAG, nog niet gepaard behoefte te gaan met verminderden zin voor belletrie.

De vierde Rubriek: VARIA, essentieel element van een Studentenalmanak, draagt een uiteraad- te esoterisch karakter, dan dat ik er veel anders van kan zeggen dan, dat de humor er niet in ontbreekt.

Tegenover het titelblad staat het welgelykend portret van Prof. Dr. HONIG h. t. Rector. Ik weet niet of hij een der leden van de Redactie nog exemplaren te verkrijgen zijn, maar de Uitgever ZALSMAN te KAMPEN zal er nog wel een paar over hebben en ook door buitenstaanders verdient deze Studentenalmanak te worden gelezen.

3. DE GRONINGEN BRANDWAARBORG-MAAT- SCHAAP, oude Boringestraat 72 te GRONINGEN, zond ons weer dit jaar haar, ook in andere vertrekken, door terstond in het oog vallende kloofe dagcijfers, zeer bruikbaren wandkaleuder voor kantoor. De vermelding van 'de Christe- lijke feestdagen' verhoogt zijn waarde voor ons Christelijk publiek. Gaarne zag ik er, bij leven en welzijn, een volgend jaar ook de s'jaar- dagen van ons Koninklijk huis' op aangegeven. De band aan de Dynastie wordt door ons Christen-volk zoo sterk gevoeld.

P. S. Het drukfoutendruifje speelde mij de vorige week twee parten.

In mijn bespreking van den STUDENTEN- ALMANAK ONZER VRIJE UNIVERSITEIT kwam te staan kolom 2 alinea 2: Meer kan ik zeggen over de vijf RUBRIEKEN die 4-18 vullen, doch moest staan p. 4-118. En in kolom 2 over FARRAGO en VARIA alinea 6, regel 3 kwam te staan: «met gesloten oog schrijft ik in 't donker voort», doch moest staan: «met ge- sloten oog schrijft ik in 't donker voort. G.

Verbetering der predikantstractementen.

Door deputaten, die de Generale Synode te Rotterdam benoemde tot verbetering van de predikantstractementen, werd dezer dagen de volgende circulaire aan de verschillende Classen verzonden:

Aan de Classen van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders!

De deputaten der Generale Synode ter ver- betering van de tractementen van de dienaars des Woords hebben gemeend, dat zij zich niet behoorlijk van hunne taak zouden kwijten, als zij zich niet, bij het begin van dit jaar, met het volgende schrijven tot de classen wendden. Enkele dingen willen zij daarin gaarne te uwer kennis brengen; en ook willen zij U met allen aardrang en en ander in ernstige overweging geven.

A. Zij kunnen U mededeelen, naar aanleiding van hunne opdracht door de jongste Generale Synode en van de antwoorden, die inkwamen op hunne in Mei 1918 verzonden circulaire: 1o. dat tot nog toe nog niet gevormd is kun- nen worden een comité van broeders, die bereid zijn, om met het oog op de groote moeilijk- heden, waarin zonnige predikanten verkeeren, een bijzondere gave voor dezen nood af te staan. Deputaten hebben wel aangeboden, om mede te werken tot zulke comité-voorming, doch de belangstelling er voor was helaas niet groot ge- noeg. Van die zijde is dus vooreerst geene groote hulp te verwachten.

2o. Dat deputaten op hun circulaire aan de classen, in Mei des vorigen jaars verzonden, wel van vele, doch lang niet van alle classen een antwoord hebben ontvangen. Gelijk zij wel zult kunnen begrijpen, heeft hun dat zeer teleur- stellend. Hun arbeid om een volledig en overzicht- lijk geheel te krijgen van den toestand in de kerken, wat aangaat de tractementen, verhoogin- gen, toelagen, enz., wordt daardoor zeer, en toch onnodig, bemoeilijkt. Het doet hun leed, dat ruim twintig classen met geen enkel woord de circulaire hebben beantwoord.

3o. Dat uit de ingekomen antwoorden der ander classen wel ook wat teleurstellends moest worden vernomen, b.v., dat van toelag in een paar classen niets gekomen was; doch ook met blijdschap kon worden vernomen, dat in vele kerken vooruitgang was te bespeuren; vele had- den het tractement verhoogd; vele hadden emolumenten gegeven; vele ook 12 pCt. toelag op het tractement gegeven; ja sommige wel 20, 40, zelfs wel 60 pCt.

In verre de meeste kerken, voortsomveel depu- taten konden nagaan, is een ernstig streven om in den nood van de dienaars des Woords steeds weer en steeds beter te voorzien. Overbodig zeker, uit te spreken, hoe zeer dit den deputaten aemt tot hartelijken dank.

B. Voorts wilden deputaten U gaarne een vijfjal kans in ernstige overweging geven:

1o. Om, in geval in uwe classe of in eene of meer van de kerken in uwe klasse, de 12 pCt. toelag over 1918 nog niet aan de predikanten is gegeven, er bij de tot nu toe nalatige kerken op aan te dringen, die 12 pCt. alsnog uit te keeren.

Eene generale Synode kan zeer zeker in zulke gevallen geene bindende besluiten nemen; doch elke kerk moge wel zeer ernstig overwegen, of zij wel v.ij uitgaat, als zij nalaat te doen wat de kerken met elkander, in generale Synode bijeenvergaderd, wenschelijk en zeer noodig keurden. Gees enkele kerk blijve dus zinnachtig in zake den toelag van 12 pCt. Tenzij natu- urlijk door verhooging van tractement of emolu- ment reeds al wel 12 pCt. is gegeven geworden. Men mag dan nog den toelag wel geven, doch de aandring er toe, die van deputaten uitgaat, is dan toch minder groot.

2o. In de 26 plaats raden deputaten zeer aan, het daarheen te leiden, dat ook in 1919 weer toelag aan de predikanten worde gegeven.

Hoe hoog die moet zijn, is zeker niet te zeggen. De 12 pCt., die door de generale Synode is genoemd, mag zeker wel het minimum wor- den genoemd. Ware die Synode niet in Augustus 1917, maar in dezelfde maand van 1918 ge- houden geworden, dan zou zij ongetwijfeld wel een hooger percentage hebben genoemd. Naar deskundigen onlangs berekend hebben, is het 'eleven' tegenwoordig minstens 60 pCt. duurder dan voor enkele jaren. Met f 16'00 kan men nu niet meer dan met f 10'00 in 1914.

Indien de kerken dit inzien en daarmede rekening houden bij het bepalen van den toelag over 1919, dan zullen zij zeker gaarne, indien maar immers mogelijk, nog wat meer trachten te geven dan 12 pCt.

Deputaten durven niet nalaten daartoe vrien- delijk op te wekken.

3o. Voorts wilden deputaten U attent maken op de Emeriti-predikanten, predikants-wid